

Politik Bilim

Tarım-sanayi ilişkisi...

Aykut Göker

<http://www.inovasyon.org>; hagoker@ttmail.com

Tarımla ilgili tartışmalarda yeterince üzerinde durulmayan önemli bir nokta daha var; o da tarım ve sanayi politikalarının bütünselliğidir. Bizim bir sanayi politikamız vardı da, tarım politikamızın bununla bütünleşmesi mi eksik kaldı, diyebilirsiniz. Ama, mâdemki tarımda büyük yanlışlar yaptığımız düşünülüyor; meselenin, en azından TÜSİAD raporunda olduğu gibi, tarım ve sanayi ilişkilerinin sistemik bütünlüğü açısından da ele alınmasında yarar var.

Politikalar düzeyindeki sistemik bütünlük, her şeyden önce, bu iki üretim kesimi arasındaki girdi-çıkıtı ilişkilerinin, bilim ve teknolojiadaki gelişmeler paralelinde kazandığı yoğunluktan kaynaklanır. Bu ilişkiler, sınaî üretim alanında egemen olan üretim tarzlarına ve iş süreçlerine özgü kavram ve normların giderek tarımsal üretimde de geçerlilik kazanmasıyla çok daha üst düzeylere taşınmıştır. Aslında, bu iki üretim alanını hâlâ birbirinden çok farklıymış gibi algılamamızın nedeni, maddeye ve doğa güçlerine egemen olma konusunda, aralarında var olan farklılıklardır. Bilindiği gibi, sınaî üretim bizim, madde ve doğa güçleri üzerinde önemli ölçüde egemenlik sağlayabildiğimiz bir alandır. Maddeyi fiziksel, kimyasal, biyolojik yollardan değişime uğratarak ona işimize yarayacak şekiller verebiliyor, çeşitli işlevler kazandırabiliyoruz. Maddeye şekil vermede mikro ölçüğe indik (mikroelektronikte olduğu gibi); şimdi nano ölçüğe (moleküler ve atomal boyutlara) iniyor, madde üzerindeki egemenliğimizin sınırlarını genişletiyoruz. Sâdece madde mi? Doğanın içerdiği enerjiye de belli alanlarda dizgin vurabiliyoruz. Hidrolik enerjiyi, güneşin, rüzgârın enerjisini dizginleyip işimize yarayacak enerji türlerine dönüştürebiliyoruz. İtirazlarımız var ama, insanlık nükleer enerjiyi de bütünüyle dizginleyebilmenin peşinde. İster maddeye yeniden şekil vermede, isterse enerjiyi dönüştürmede olsun, biz bütün bu işlemleri, şartları insan eliyle belirlenmiş mekânlarda gerçekleştiriyoruz. Sınaî üretim dediğimiz o süreçte, biz hatâ yapmadığımız sürece, doğa işimize karışmıyor.

Oysa, tarımsal üretimde hâlâ büyük oranda doğa bize hükmediyor. Artan dünya nüfusunu yeterince besleyebilmenin önünde doğanın kısıtları var. Bütün dünyayı saran tarımla ilgili son tartışmayı ateşleyen de, gezegenimize hükmeden kuraklığın tarımsal üretim üzerindeki etkisi oldu. Bütün bunlar, tarımda da doğa güçlerine meydan okuyabilme ve canlı maddeyi yeniden şekillendirebilme arayışlarına ivme kazandırıyor.

Bu arayışlar, elbette, açlığı önlemek gibi, sâdece insanî kaygılardan kaynaklanmıyor. Bu arayışların ardında tarımsal üretimden elde edilen ekonomik faydanın yükseltilebilmesi; sektörün sübvansiyon gereksinmesinin en aza indirilmesi gibi, başka nedenler de var. Farklı nedenlerle de olsa bütün bu arayışlar sanayie özgü pek çok üretim tarz ve normunun bunları belirleyen teknoloji muhtevâlarıyla birlikte tarım alanına taşınması sonucunu yaratmaktadır. Örneğin, tarımda elde edilen ekonomik faydanın yükseltilebilmesi, sektörün, sübvansiyona muhtâç olmadan kendisini sürdürebilecek bir yapıya kavuşturulabilmesi ve benzeri sorunların çözümü, açıkça görülmektedir ki, ancak tarımda da doğa güçlerini yenmek ve prodüktiviteyi (üretkenliği) yükseltebilmekle mümkündür.

Doğa güçlerini yenmek ve prodüktiviteyi yükseltebilmekse, tıpkı sanayide olduğu gibi, (1) Bilgiye, dolayısıyla, eğitilmiş insan gücüne; (2) Kullanılan teknolojinin düzeyine; (3) Ülkenin araştırma, teknoloji geliştirme ve **teknolojik inovasyon** yeteneğine; (4) Teknolojiden beklenen faydanın sağlanabileceği en uygun işletme ölçeğinin yakalanabilmesi için tarımsal üretimin de yeniden örgütlenebilmesine (kısacası, ülkenin '**organizasyonel inovasyon**'

yeteneğine); (5) Yükselen produktivitenin boşta bırakacağı işgücüne yeni istihdam alanları yaratılabilmesine bağlıdır. Ve tarım politikaları da artık bu öngörülerini temel almaktadır.

Sanayideki '**inovasyon**' kavramını burada da mı karşımıza çıktı, diye düşünmeyin. Siz tarım politikanızı, bu meseleyi dikkate almadan tasarlıyorsanız, Türkiye tarımı için bir çıkış noktanız da zâten yok demektir. Haftaya 'Tarım-sanayi ilişkileri (2)'de buluşmak üzere...

CBT. 23 Mayıs 2008